

val, bylo patrné, že se jedná o exekuci na nebo ve prospěch nepřátelského majetku, na př. proto, že exekut jest uveden již v návrhu slovy: . . . . t. č. v Londýně . . . , nebo jest to patrné již ze jména, sídla firmy a pod., bude moci zřízený opatrovník toto povolení exekuce napadnouti s úspěchem rekursem a povolení exekuce musí býti druhou stolicí k rekursu zrušeno.

Jestliže však ze samého exekučního návrhu nebylo patrné, že se jedná o nepřátelský majetek a opatrovník, resp. již dříve soud zjistí toto až během exekučního řízení, na př. podle relace pošty při závadě v doručení, kdy pošta sděluje, že adresát přesídlil do nepřátelské ciziny a když tato relace byla eventuálně osvědčena, nebude moci tuto okolnost opatrovník přivést k úspěchu rekursem, jelikož by šlo o nepřipustné novoty (§ 520 c. ř. s., § 78 ex. ř., Neumann: Kommentar zu den Prozessgesetzen, str. 1336).

Zato však může v takovém případě opatrovník učiniti návrh na zrušení exekuce podle § 39, č. 2 ex. ř., ovšem pouze tehdy, je-li nepřátelský majetek *předmětem* exekuce. V tomto případě bude soud totiž pokládati předměty nepřátelského majetku za věci z exekuce ve smyslu § 39, č. 2 ex. ř. vyňaté a exekuci po slyšení stran zruší. Dokonce i rekurs v takovém případě podaný může soud pokládati za návrh na zrušení exekuce podle § 39, č. 2 ex. ř. a exekuci z moci úřední zrušiti. (Rozh. N. soudu 9663, 5345, 3060 anal.)

Otázkou zůstává, jaký má účinek povolení exekuce, byla-li tato povolena proti předpisu § 9 cit. nařízení a nebylo-li povolení její napadeno oprávněným prostředkem a vstoupilo v moc práva. Vzhledem k ustanovení § 11, který praví, že z nakládání, k němuž došlo od 2. září 1939, t. j. od vypuknutí nepřátelství do účinnosti tohoto nařízení, nelze uplatňovati práv, jest se jistě domnívati, že také z takového povolení exekuce nabude moci se strana oprávněná domáhati práv a nebude na př. moci přes povolené zabavení svršků dosíci jejich prodeje, přes to, že povolení exekuce jest již v právní moci.

Dr. THEODOR NAKONEČNÝ,
kand. notářství v Č. Budějovicích:

O fideikomisární substituci.

(Pokračování.)

Jest pokládati za nutné, aby po smrti fiduciářově byla projednána pozůstalost ohledně substitučního jmění, neboť jeho účelem má býti:

1. zjištění z úřední moci rozsahu substitučního jmění,
2. zjištění z úřední moci, zda nastal případ substituce a za tím účelem vydati listinu, podle níž by mohl býti uskutečněn převod práva vlastnického na náhradního dědice,
3. zaplacení, resp. zjištění dědických poplatků.

Podle roz. ze dne 27. března 1877, Gl. U. 6429 mohla by býti po projednání takové pozůstalosti vydána dílčí odevzdací listina. Zákon takovou odevzdací listinu nezná. Náležitosti odevzdací listin stanoví § 174 n. ř. a poněvadž již v původní odevzdací listině budou uvedena práva fideikomisařů, stačilo by soudní usnesení

odvolávající se na původní odevzdací listinu schopné k provedení knihovnických změn.

Nenastoupí-li přední dědic dědictví ve lhůtě soudem stanovené, nutno projednati pozůstalost bez ohledu na nároky předního dědice s náhradním dědicem, kterého nutno považovati podle § 608 o. z. o. za obecného substituta a jemu pozůstalost odevzdati. Jelikož liknavý přední dědic jest vyloučen pouze z jednání, nikoliv z dědických práv, může vždy ještě dodatečně žádati restituci pozůstalosti. Vzdá-li se přední dědic nároků na dědictví, případně pozůstalost náhradníkovi a nemůže se vzdáti dědictví s výhradou dědické posloupnosti podle zákona (Sb. 15.351). Nastoupí-li původní dědic dědictví, zemře-li však před tím, než nastane případ substituce, dostane se dědictví zpravidla ihned náhradníkovi (výjimka, když tu náhradníka ještě není). Krainz míní, že při pochybnosti odpovídá spíše vůli zůstavitele, aby právo původního dědice předcházelo na jiného dědice.

XIII.

Zcizení a zatížení čekatelského práva.

Zcizení a zatížení čekatelství jest přípustné i před tím, než nastane případ substituce, byla-li substituce podmíněna nebo jen lhůtou vázána. Podle slovního znění § 1278 o. z. o. bylo by zcizení při podmíněné substituci pendente conditione nepřipustné, ježto zde nastává dědický nápad teprve splněním podmínky (§§ 445, 703 o. z. o.), ačkoli se připouští i tato možnost, neboť podmíněná práva mohou býti předmětem obchodu i tam, kde jejich vlastní obsah tvoří pouhá naděje práva (§ 1275, 1276 o. z. o.) a § 1278 o. z. o. vztahuje se pouze na zákaz prodeje dědictví dosud nenapadlého a zcizení napadlého dědictví možné jen ve formě notářského — spisu § 1278 o. z. o. nutno vykládati extensivně.

Fideikomisař jest skutečným dědicem a jako takový subjektem práv a povinností pozůstalosti. Je-li fideikomisární substituce podmíněna, stává se dědicem okamžikem splnění podmínky a předchází stav jeví se jako hereditas iacens.

Je-li substituce jen lhůtou vázána, může fideikomisař před stanovenou lhůtou přenechati „své dědické právo“ podle § 1278 o. z. o., ovšem, že ne plus iurus in alium transferre potest, quam ipse habet.

Ve východohaličském zákoníku (III § 360) zněl předpis takto: „Vlastník jest sice oprávněn uzavřít smlouvu o své pozůstalosti, třetímu není dovoleno prodati svoji naději na pozůstalost vůbec nebo s ohledem na určitou žijící osobu. Jen nastoupené nebo nejméně napadlé pozůstalosti mohou býti prodány.“

Požadavek nápadu má své opodstatnění v záповědi zcizení hereditatis tertii viventis. Ve skutečnosti platila věta, že delace spadá časově s úmrtím zůstavitele (§ 545 o. z. o.) podle východohaličského zákoníku výjimečně. Když pak později byla učiněna výjimka ohledně podmíněného ustanovení dědice, bylo přehlédnuto prověsti korespondující změnu v normě o koupi dědictví.

Věřitelé zůstavitelovi mohou sáhnouti podle § 822 o. z. o. na součásti substitučního jmění před touto dobou (nápadem), ježto slovo „napadlo“ u § 822 o. z. o. nelze bráti v nejpřísnějším právním znění. Praxe kolísá.

Jakmile nastane okolnost, na kterou navazuje zůstavitel převod pozůstalosti na druhého dědice, vstoupuje poslední na místo fiduciáře jako dědic původního zůstavitele. On dostává jako jiný dědic právní držbu pozůstalosti pravidelně soudním prohlášením a odevdáním substituční pozůstalosti, pročez nutno opětně projednati pozůstalost po testatorovi. Přední dědic jest povinen vydati náhradnímu dědici vše, nač se podle vůle zůstavitele vztahovala substituce i s přírůstkem podle § 560 a 561 o. z. o. Naproti tomu není povinen vydati:

1. co nepatří do pozůstalostní masy, zejména tedy co obdržel za živa od zůstavitele *inter vivos*,

2. nebo co obdržel z pozůstalosti, avšak ne jako dědic,

3. konečně plody a užítky získané právním způsobem (§ 511 o. z. o.), o jejichž rozdělení při vzniku substitučního případu mají platiti předpisy § 519 o. z. o.

Je-li náhradné právo dědické jako takové napadlé již při smrti zůstavitele, může dědičkou přihlášku podat již předem a lze mu odevzdati substituční pozůstalost předem s přiměřenou lhůtou a toto vlastnictví vázané lhůtou lze v knihách vyznačiti a knihovně zatěžovati (Sb. 12.553).

XIV.

Fideicommissum eius, quod supererit.

Ustanovení obmezující předního dědice jsou povahy dispositivní, což patrno z toho, že zůstavitel může je odstraniti vůbec nebo může naříditi, že po smrti předního dědice ještě stávající pozůstalost má přejíti na poddědice (t. zv. *fideicommissum eius, quod supererit*). V tomto případě má přední dědic volnou disposici nad pozůstalostí *inter vivos*.

Jako *fideicommissum eius, quod supererit*, lze považovati případy:

1. když zůstavitel obmezil v závěti předního dědice v nakládání se zanechaným jměním a určil-li sám, v jakém poměru mají připadnouti podíly poddědicům a kdo má nastoupiti na místo předemřelého poddědice (č. 15.655),

2. když zůstavitel nařídil v posledním pořizení, že na pozůstalost nemá, pokud jeden z manželů bude na živu, nikdo jiný jakékoliv nároky a nepřísluší nikomu jakékoliv právo na zajištění odkazů jim stanovených a že tyto odkazy mají nabýti platnosti teprve tehdy, kdy oba zemřou a kolik jmění zde zůstane, aby dědici a odkazovníci mohli býti vyrovnáni jen pro tu část nemovitosti, jež po smrti manželů přece snad ještě zbyde, třebaže se svým jměním mohli za živa volně nakládati (R I 768/27). V tomto případě jest zabráněno dědici pouze pořizovati o jeho jmění pro případ smrti. Zcizí-li dědic nemovitost, lze pro nabyvatele nemovitosti povoliti neobmezený vklad vlastnického práva. V té příčině jest knihovní poznámka *fideikommissární substituce* úplně bez právního významu (č. 7368). Ten *fideikommissární dědic*, jemuž se dostalo *fideicommissum eius, quod supererit*, jest oprávněn platiti pozůstalostní dluhy a může zásadně zaniknouti pozůstalostní dluh i splynutím.

Mezi výjimečné případy § 1445 o. z. o. nepatří případ, kdy věřitel dědí po dlužníku (mimo rukojemství).

Zánik závazku podle § 1445 o. z. o. děje se samočinně, projevu vůle zúčastněných osob se tu nevyžaduje a zánik pohledávky splynutím jest konečným a ne-

může pohledávka ta za určitých okolností opět oživit (čís. 5756).

Obmezení dědice t. zv. *fideicommissum eius, quod supererit* nutno knihovně poznamenati při nemovitostech, k nimž se vztahuje, ohledně svršků tímto obmezením zatížených není třeba dáti jistotu (čís. 165). Týž smysl má také předpis, kterým se původnímu dědici výslovně poskytuje právo, aby dědictvím volně nakládal mezi živými. V takových případech jest původní dědic zproštěn povinnosti soupisu a zajištění a může věci do pozůstalosti patřící libovolně zcizovati a darovati. Jenom pro případ smrti nesmí o pozůstalosti pořizovati. Výsledek může býti ten, že náhradní dědic nedostane nic.

V případě *fideicommissum eius, quod supererit*, jest fiduciář s k u t e č n ý m d ě d i c e m a nejde v tomto případě o žádnou *fideikommissární substituci*.

XV.

Některá rozhodnutí k výkladu fideikommissární substituce.

Substituce obsahuje obmezení práv dědice, takže se tato nepředpokládá, nýbrž musí býti zůstavitelem nařízena (nikoliv *verbis imperativis*), na př. zůstavitel jmenoval svou dceru universální dědičkou, zanechal své manželce bezplatné užívání bytu ve svém domě až do jejího opětného zajištění a při tom nařídil, že předmětný dům nesmí býti prodán. Nejvyšší soud neshledal v tom žádnou substituci a povolil po smrti manželky výmaz zákazu zcizení s odvoláním se na § 614 o. z. o. Pouhá vyjádření, přání, naděje a podobně, aby dědic bral zřetel na určité osoby, nelze pokládati za substituci.

Nařídil-li zůstavitel, že pozůstalost po smrti dědice má připadnouti jeho manželce, když ho přežije, nelze pak, když dědic se po druhé ožení, toto ustanovení vztahovati na jeho druhou manželku, nebo uvedl-li zůstavitel v závěti, že prosí, aby dědic odkázal veškeré své jmění stejným dílem svým a jeho (zůstavitele) dědicům (čís. 12.113), nelze rovněž pokládati za *fideikommissární substituci*. Nebo na příklad zůstavitel ustanovil za své dědice své synovce, a kdyby některý z nich neměl mužských *descendentů*, substituoval některého z ustanovených dědiců. Zde jest pochybno, zda jde o substituci obecnou nebo *fideikommissární* a proto platí obecná.

Převzal-li (v Čechách) manžel zůstavitelčin podle dědické dohody zůstavitelčinu polovinu nemovitosti, jejíž druhé polovice byl sám spoluvlastníkem s tím, že odevzdá nebo zanechá nemovitost jednomu z dětí zůstavitelčiných z jejího prvního manželství, nejde o *fideikommissární substituci* podle § 6080. z. o., nýbrž o smluvní obmezení vlastnického práva přejimatelova na způsob *fideikommissární substituce* po rozumu § 11 nař. min. spr. ze dne 28. února 1909 č. 3 Věst. k provádění zákona ze dne 7. srpna 1908 č. 68 z. z. o selských statcích střední velikosti (č. 6481). Přejimatel pozůstalosti na základě dohody, podle které jest přípustná *fideikommissární substituce* (roz. č. 15.399), nemůže se domáhati, aby byla prohlášena za neplatnou pouze část dohody, jež mu jest břemenem a aby ostatní části poskytující mu výhody zůstaly nedotčeny. (Pokračování.)